

SALVADOR

L.dz.176/44

M.p.21.VI.1944

Kant 20/9/1944
"ESTELET"

635

Przedstawiam w załączeniu tłumaczenie raportu na temat ukraińców w Argentynie, który uzyskałem od Stanisławskich.

Melduję przytem, że ich referent w sprawach ukraińskich jest pochodzenia rosyjskiego. Podczas długiej konferencji, jaką z nim odbyłem, zdradził on pewną "stronniczość", kilkakrotnie wymieniając nazwiska informatorów, których mogłem zidentyfikować z "białymi" rosjanami, tu zamieszkałymi.

Szereg podanych w powyższym raporcie szczegółów pochodzi z danych, dostarczonych w swoim czasie Stanisławskim przez Salvador.

1 rat.

Wpływ dn. 8.7.1944

L. dz. 635/44

Przydział.....

Piotr

P i o t r

*wykonane przez l.
dz. 788/44*

424

UKRAJNCY W ARGENTYNI

1. W Argentynie przebywa ponad 100.000 ukraińców. Ponad 95% - są to robotnicy, reszta - nauczyciele, księża, urzędnicy biurowi i in. zawody. Ich warunki materialne są b. skromne, ponieważ nie mają oni wykształcenia, a poza tym brak jest konsulatów rosyjskich, któreby mogły zapewnić im odpowiednią opiekę. Bardzo niewielu z nich znajduje się w lepszej sytuacji materialnej; natrafiają oni na trudności w uzyskaniu pracy i bardzo często są gorzej płatni od hiszpanów i włosów, wykonywujących tę samą pracę. Większość robotników pracuje w fabrykach Buenos Aires, na Avellaneda, w Berisso i w Comodoro Rivadavia, wówczas kiedy pracownicy rolni zatrudnieni są przeważnie w północnych terytorjach Chaco i Misiones. Niemiecka propaganda była b. czynna wśród tych ośrodków ukr. i sprawiła, że niektórzy faszyci ukr. posiadali poważny wpływ na koła ukr. Miało to miejsce nawet w angielskich i amerykańskich zakładach przemysłowych. Np. faszystowski "kapatas" zapewniał pracę jedynie tym ukraińcom, którzy byli pro-nazistami. Przed atakiem Niemiec na Rosję w r. 1941 oceniano, iż ok. 10.000 ukraińców było pro-nazistami, jednak ok. 70% z pośród nich należało do różnych ośrodków, które organizowały pomoc wojenną dla Rosji. Nawet ci z pośród nich, którzy zabiegali o zapewnienie niepodległości Ukrainy w ciągu 20 lat, sympatyzują z Rosją, będącą w wojnie.

2. Istnieje b. mała grupka ukraińców, którzy popierają współpracę z Polską, wydając tygodnik "Perełom". Ostatnio usiłowali oni utworzyć Komitet, którego zadaniem byłoby połączyć niepodległościowy ruch ukr. i który miałby na celu popieranie współpracy ze wszystkimi sąsiadami Ukrainy, z wyjątkiem Rosji. Odezwa podpisana została przez Adriana AVRAM, Mykołę GRYZAKA, Wasyla KOWALENKO, I. MICHALIWIKI, Petra FECZENKO, Andreja BIŁOPOLSKIEGO, Pawła DYNISZENKO, Wasyla MILINSKIEGO, Omeliana ECIOPONSKIEGO, Wiktora CYBAŁA. Andrej BIŁOPOLSKI jest wydawcą "Perełomu" i b. zwolennikiem Hetmana SKOROPADSKIEGO, który chciał zaprowadzić na Ukrainie popieraną przez nazistów monarchję. Ten ruch w rzeczywistości stracił wszystkich swoich zwolenników w Argentynie.

3. Ukraińców w Argentynie można podzielić na 3 grupy:

a. Najlicniejsza grupa ukraińców jest orientacji pro-rosyjskiej; pragnęliby oni widzieć wszystkich ukraińców złączonych w jednej republice stanowiącej część składową Związku Sowieckiego, nawet tych ukr., którzy nie są komunistami. Są oni anti-nazistami i nastawieni są przeciwko Polsce. Organem prasowym ich jest "Switło"; nazywają się też czasem "Grupa Switła".

b. Widrozdienie jest południowo-amerykańskim oddziałem O.U.N. Jest ono kierowane i subwencionowane przez Niemców. Członkowie jego pragnęliby zaprowadzić na Ukrainie reżim nazistowski, pod protektorem i opieką Niemiec. Są oni nastawieni anty-rosyjsko i anty-polsko.

c. Proswita jest pozornie ukraińską organizacją kulturalną, do której należy większość ukraińców, i którą zarówno komuniści jak i z pod znaku O.U.N. usiłują opanować.

4. Komuniści

Przed r. 1935 argent. partja komunistyczna utworzyła Związek Robotników ukraińskich i białoruskich, znany pod nazwą "SUBRO". Związek ten został rozwiązany w r. 1935, a liczną organizację komunistyczną należy prawa założenia kulturalnych czy samokształceniowych towarzystw.

publicznych bibliotek i t.d. Stowarzyszenia te gromadzą zarówno komunistów jak i ludzi, którzy nie orientują się w charakterze tych organizacji, i zazwyczaj stanowią ~~ukryte~~ ukryte komórki argenty. partji komunistycznej, od chwili kiedy komunizm w Argentynie wyjęty został z pod prawa.

5. Po najeździe Niemiec na Rosję Ukraiński Komitet Demokratyczny dla niesienia pomocy Rosji ukonstytuował się pod przewodnictwem W. DOBRIANSKIEGO. W swoim czasie liczył on 6.000 płatnych członków. Komitet ten kierował zbiórką funduszy i kontrolował wiele innych poczynić nast organizacji:

"Komitet Pomocy dla Rosji im. PETROWSKIEGO", Villa Crespo, Entre Rios, posiadał męski i żeński oddział; ogólna liczba członków 407. Komitet ten przekazał Centralnemu Komitetowi ponad 8.000 pez.

"Ukraiński i Białoruski Komitet Pomocy dla Rosji", Caseros; liczba członków ok. 600.

"Stow. Ukr. NOWE ŻYCIE", Sarandi, przedmieście BAires

"Białoruski Komitet Pomocy dla Rosji", Mataderos, członków około 100.

"Towarzystwo TARASA SZEWCZENKI", av. Angel Gallardo, BAires

"Słowiański Komitet Pomocy dla Rosji i dla wszystkich Wolnych Narodów"; składa się głównie z ukraińców. Założyciel i prezes E. GNATJUK. W skład Zarządu wchodzi: W. DUBOWIEC, P. BERNAT, I. KUZIK, A. JARMOŁA, M. NA KWASNIK

"Ukraiński Komitet Pomocy", Parque Patricios, BAires; liczba członków ok. 400; zebrał ponad 7.000 pezów.

"Ukraińska Biblioteka Ludowa", założ. w r. 1936 w Mataderos.

"Filja Ukr. Tow. PRZYSZŁOSC", Villa Caras; członków 77; posiada fundusz wzajemnej pomocy. Na czele stoi J. RYMARUK.

"Komitet Pomocy dla Rosji", Villa Caras, czł. 183; zebrał ok. 2.400 pez. Prezes Stepan PARADUCHA, sekr. Pawło WICZYMCZUK, skarbnik Stepan IGNATJUK.

"Ukr. Komitet Demokrat. Pomocy Ojczyźnie", Barrio Norte, BAires zebrał ponad 6.000 pez.

"Ukr. Tow. Artystyczne", BAires; posiada własny chór i orkiestrę

"Ukr.-Białoruskie Tow. Kulturalne", Caseros.

"Komitet Pomocy dla Rosji im. Grigori ZUKOW", Olivos, czł. 127, zebrał 4.400 pez.

"Komitet Ukr.-Białoruski", Llavallol. Zebrał 2.300 pez.

"Ukr. Komitet pomocy dla Rosji", V. Alsina; czł. 260, zebrał ponad 5.000 pez. Przywódca M. KOSTJUK.

Prow. Cordoba

"Ukr. Tow. Wzaj. Pomocy", Cordoba, założ. w r. 1926; adres: calle 82 Nr. 3315; Zarząd: P. KOSTENCZUK, J. MICZYK, W. KORNEŁJUK, K. KOZAREC, I. CZERNIK.

"Ukr.-Białor. Komitet Pomocy dla Rosji", Cordoba. Zarząd: I. KOZIOŁ, W. KORNEŁCZUK i Roman HOŁUBEC. Liczy 78 czł.

Teryt. Chaco

"Ukr.-Białor. Komitet Pomocy dla Rosji", Las Brenas; czł. 240. Prezes: A. WILKOWSKI, sekr. K. KOSZAR.

"Słow. Komitet Pomocy dla Rosji", Villa Berthet, prezes: Iwan WIRSZ (czechosłowak)

"Komitet Pomocy dla Rosji", Cuchillo; czł. 78.

"Biblioteka ukr. im. Iwana FRANKA", Saenz Pena, założ. 1937 r. posiada 400 książek.

"Filja Biblioteki im. Iwana FRANKA", Avia Terai. Liczy 33 członk., zebrał 1.300 pezów. Istnieje przy niej sekcja teatralna oraz przyjaciół "Switła".

"Ukr. Biblioteka Ludowa ZORIA", Las Brenas.

"Sekcja Pomocy dla Rosji", Mascota. Czł. 25

"Filja Biblioteki im. Iwana FRANKA", Cuchillo (kolonja).

"Filja Biblioteki im. Iwana FRANKA", Naponai

"Ukr. Komitet Pomocy", Campo Largo, czł. 40; Zarząd: W. KUSNIE RUK, K. PĄSZUK, W. GOSIK.

"Tow. ukr. im. T. SZEWCZENKI", Villa Angela

Teryt. Misiones

"Filja Tow. Ukr. Kultur.", Los Elechos, Oberá. Kierownik: J. KREMSKI.

"Komitet Pomocy dla Rosji", Picada Dos Arroyos, czł. 34

" " " " " , Picada Belgrano, czł. 60, kier. S. NESTERUK.

"Ukr. Komitet Pomocy dla Rosji", Picada Sueca, czł. 80, zebrał ok. 1.400 pez. Członk. czynni: Teresa Tkacz, Maria STEPANENKO, Justyna SAKOWSKA, Klaudja DEMCZUK.

Teryt. Chubut

"Tow. Ukr.-Białoruskie Wzaj. Pomocy", Comodoro Rivadavia, istnieje od 6 lat. W r. 1942 policja arg. deportowała najaktywniejszych członków (komunistów).

Prow. Mendoza

"Ukr. Tow. Kultur.", na kolonji Boven, Mendoza. Istnieje od 5 lat, liczy 40 czł., posiada chór i kółko teatralne

6. Ukr. komuniści w Arg. dążyli stale do współpracy z białorusinami Grupy komunistyczne powiększają się liczebnie kosztem ukraińców - nacjonalistów. Po pierwsze dlatego, że panuje ~~wśród nich~~ ekonomiczny niedostatek wśród emigrantów ukr., którzy są zazwyczaj prostymi robotnikami i którzy należą bądź współpracują z różnymi związkami robotniczymi. A powtóre - z racji ich sympatji dla Rosji, w walce jej z Niemcami

7. Kongres ukr. miał się odbyć w czerwcu 1943 r., miano na nim ukonstytuować federację towarzystw ukr. pod opieką i kontrolą komunistów. Jednakże po rewolucji z 4 czerwca 1943 arg. rząd zabronił odbycia kongresu i podjął tak ostre środki przeciwko komunistom, że żadne dalsze wysiłki w kierunku zjednoczenia nie mogły być podjęte.

Wśród wybitnych ukr. komunistów - przywódców są nast.:

SENCZYNA Wasyl, wydawca SWITZA, Baires
ZAROWENNYJ Teodor, Baires, również wydawca SWITZA
SZEPOWSKIJ Leon, Berisso
DANILEWICZ Demetrio, "
KARCZYK Jozef, Berisso
ZALKLIA Wincenty, Quilmes
ZOBURK, Baires
DOROTEJCZUK Wasyl, Las Brenas

8. Od r. 1934 do 1943 ukr. komuniści wydawali SWITZO, dwumiesięcznik Corrientes 3735, Baires, (UT.79-0401). Finansowanie odbywało się ~~przez~~ przez prenumeratę, a w poprzednich latach przez partję komunist. Od czasu zamknięcia JUZAMTORG'u komuniści południowo-ameryk. nie otrzymali z Moskwy żadnych pieniędzy, jednak byli upoważnieni do zatrzymania 505 zebranych na pomoc dla Rosji funduszy, które otrzymywali za pośrednictwem ALPEROWICZ, żydówki, zamężnej za pewnym doktorem med. Wydawcą gazety był Wasyl SENCZYNA, ur. w r. 1910 w Stojanowie, Polska. Podał on, że ukończył szkołę powszechną; był on człowiekiem inteligentnym. Jest on jednak podstawionym wydawcą, bowiem gazeta wydawana jest przez dobrze zakonspirowany komitet. Jednym z główniejszych członków był Teodor ZAROWENNYJ, ok. 50 lat, ur. koło Tarnopola, w Polsce; chodził on dwa lata do szkoły.

9. Gazeta ta miała dobry serwis za pośrednictwem SUPRESS bądź ORIPRESS, oraz PRESS WIRELESS w Montevideo. Korzystali oni z nast. starych korespondencji: Ilja EHRENBURG, Wanda WASILEWSKA, Oleksa RADA, Al. BOHOMOLEC, M. ŁYSENKO, Al. KOPLENKO, T. STRAKACZ, W. SZEWCZENKO, P. TYCZYNA, O. DOWŻENKO i in. PRESS WIRELESS, calle Juan Carlos Gomez, Montevideo, UT 8 - 4959, otrzymywał wiadomości z Moskwy, za pośrednictwem transmisji do SUPRESS, Galeria Guemes 509, Baires. Biuro to jednak zostało zamknięte przez obecny rząd arg. Gazeta nie jest już wydawana jawnie i nie jest wiadomem, czy nie rozsyłana jest potajemnie.

10. WIDROZDIENIE

Widrozdienie ma stosunki z O.U.N., ukr. organizacją nacjonalist. która jest czynną we wszystkich ośrodkach ukr., rozsianych po całym świecie. Ma ona charakter totalitarny i jest zdecydowanie pro-nazist. Dążeniem ukr. z W. jest niepodległość Ukr. pod ~~władzą dyktatorską~~ przewodnictwem dyktatorskim płk. Andreja MELNYKA. Lokal W. mieści się przy ul. MAZA 150, Baires, UT.45-6831.

Widrozdzenie liczy ok. 450 czł., z których ok. 150 przebywa w BAires, reszta zaś rozsiada jest po całym kraju, jak podaje jedno źródło. Według innych informacji - ok. 400 czł. zamieszkuje okolice BAires. Pewna liczba czł. W. wymieniła swe paszporty polskie na niem. Trwała ta procedura dopóki pro-aljanckie firmy nie zaczęły usuwać urzędników (robotników), posiadających paszporty niemieckie.

11. Zarząd W. ukonstytuował się w dn 2.V.1943, jak nast.:

Prezes - Iwan TYCHOJKIJ
V.Prezes - Michał HRYBYNSKIJ
Sekr. - Iwan KRYWYJ
Zast. Sekr. - Hryć MAKONIN
Skarbnik - Hryć HAŁAJKO
Zast. Skarbnika - Stepan PASLAWSKI
Radni: Osyp KIZIUK, Mirosław PASLAWSKI, Al. LITWIN
Ponadto do Zarządu weszli: Stepan CHANYK, Sydor KRAWEC, M. WULCARENKO.

12. Władze Filji na Avellaneda:

Prezes - Mykoła KEMAK
V.Prezes - Antonio ŁUKIJANSKI
Sekr. - Jakow MAŁAJCZUK
Skarbnik - Iwan BEJMUJ
Radni: Oleksa ŁYCZUK, Mykoła TRANIUK, I. HOŁOWATYK, D. PENA,
Teodoro ZAKORCZEMNY.
Ponadto do Zarządu weszli: D. HULEJ, A. Łypak, Stepan KOSTIW.

13. ~~Skład Zarządu~~ Filji w Berisso (lista członków):

Hryć TYMCZYSZYN	Stepan LESIUK
Dmytro STOLARCZYK	Michał STOJKO
Łaurentio KOZAK	Hryć CZORNYJ
Juljan KASZUBA	Wasył TORJAN ✓
Iwan NIKOLAK	P. CZERNIUK
Iwan KOŁODZIEJ	Wiktor WILCZYNSKI
Pawło WILCZYNSKI	Jur HRYCIUK
Stepan JAKUBIAK	Juljan ŻABIUK ✓
Michał ANTONIW	Iwan PRONIAK
Iwan CIUPER	Iwan JANCZYSZYN
Antoni BUHAJCZUK	Mykoła HAŁASOWSKI ✓
Fiodor PAWSZAK	i in.

14. Najbardziej czynni członkowie w BAires:

J. MICHAJŁYSZYN, właściciel sklep żelaznego przy Directorio Nr. 4750
S. RUDKIW, stolarz, Viamonte 1059
M. ŁADZINSKI, " , Vilardebo 1854
D. SAWCZUK i S. KRAWEC - właściciele sklepu z papierosami przy R. Pena 311
Władimir OLSZANECKI ✓
CZARNECKI, urzędnik Banku Boston

15. Zaznacza się, że członkowie i kierownicy tego stowarzyszenia nie są w ~~większości~~ większości wypadków prawdziwymi przywódcami, i że

wielu z najbardziej czynnych członków nie spełniają głównych ról, gdyż służą oni do przenikania i tworzenia zakonspirowanych komórek w łonie in. ukr. organizacji. Prawdziwym prowodyrem jest jedynie Stepan MANDZIJ, który figurował uprzednio jako V. Prezes stow., a który jednak nie figuruje obecnie na liście Zarządu. Był on prezydentem, jako lokaj w kawiarni, obecnie jest kierownikiem wydziału ukr. Banco Germanico w BAires. Był on łącznikiem głównym z Niemcami i otrzymywał instrukcje od ZINSSER'a, z Ambasady niem., za pośrednictwem Jana ZIEGELE, b. kierownika wydz. osobowego Banco Germanico, a obecnie członka firma "SCHEUTZEL, VIANO i ZIEGELE", 25 de Mayo 145, VII p. Odkąd Mandzij kontroluje rachunki ok. 1.000 ukraińców i rozdziela korespondencję, przychodzącą z Ukrainy, okupowanej przez Niemców jedynie na ręce członków W., posiada on na nich duży wpływ.

Michajło PRYMAK, b. przywódca grupy sabotażowej, został zwolniony z ukr. tygodnika NASZ KŁYCZ z powodu malwersacji. Był on poszukiwany przez arg. policję za działalność terrorystyczną; posadzany jest o organizowanie grup terroryst. w Rosario. Otrzymał on 500 pez. z Ambasady Niem., przed swym wyjazdem z BAires. Był on prezydentem nauczycielem szkół we wschodniej części Polski; rzekomo jest bratem ros. generała PRYMAKOWA, który był rozstrzelany za udział w konspiracji przeciwko marszałkowi TUCHACZEWSKIEMU.

Fiodor SEREDNICKI, b. portjer Banku Niem., jest inkasentem Marusia TLALKA, wdowa, związana jest z Banco Germanico, zbiera składki. czł.

BŁAWATNY pomaga M. Tlalka i związany jest bezpośrednio z ~~Bank~~ Konsulatem Niem.

Mighał GRYGORYSZCZUK, c. Montes de Oca 2084, BAires, pilot portowy w BAires, płatny jest przez Niemców.

16. Urzędowym organem tygodniowym W. jest NASZ KŁYCZ, c. Maza Nr. 150, BA., założ. ok. r. 1933. Wydawcą jest Iwan KRYWYJ, który jest równocześnie sekretarzem W. Nakład "N.K." ok. 800 egz., z czego 450 egz. są prenumeratorzy, a 100 egz. rozsprzedaje się na ulicy, zaś 250 egz. rozsyła się do in. krajów południowo-amerykańskich. Gazeta ta jest anty-aljancka i pro-niemiecka. Najlepszym współpracownikiem jej jest prof. CZUBATYJA.

17. W łonie W. istnieje ruch młodzieżowy, który wpaja w fanatyczną ukr. ideologię nacjonalist. i popiera akcję wojskową i terrorystyczną jako środek do odzyskania niepodległości Ukrainy. Przywódcami tego ruchu ~~jest~~ są Władysław KRUK, Stepan PASZAWSKI, Irena BIŁYK i in. Wydają oni swój własny organ JUNAK, który jest dodatkiem do NASZ KŁYCZ.

W. posiada własny rach. bież. w Banco Germanico Nr. 72112 i również w Banco de la Nación. ~~Przybliżony~~ Wpływy W. stanowią ok. 30.000 pez. rocznie. Istnieje specj. komitet, którego zadaniem jest zbiórka funduszków na pomoc dla ukraińców, ofiar wojny. Wysłał on już ok. 7.500 pez. na ręce ukr. złotego Krzyża w Związku w r. 1941 i ponad 7.000 pez. w r. 1942

18. PROSWITA

Najpoważniejsze ukr. nacjonalist. stow. PROSWITA (Gurruchaga Nr. 2371) założone było w r. 1926, uzyskało prawa legalne 1932 r. Trudno jest określić liczbę członków, przypuszczalnie jest ich ponad 3.000

Proswita jest kult. i wychowawczem stow., które walczy o niepodległość Ukrainy, jednak nie określa urzędowo swego stanowiska co do formy rządu, który ma być na Ukrainie. Prawie wszyscy ukr. czują się w obowiązku popierać tę organizację. Wśród członków Pr. są zarówno członkowie Widr., jak i pro-aljanczy komuniści, którzy starają się zwalczać hasło niepodległości, sympatycy komunizmu i wielu, nie posiadających jakiegokolwiek ideologii polit. Proswita posiada poparcie kleru prawosławnego greckiego. W Baires pop Ipatij MAJKA, jest b. czynnym, na terenie misiones zaś popi TURKOWD, DUB i KOTOWICZ - popierają oni tę organizację.

Zarząd, wybrany na walnem zebr. Pr. w dn. 31.I.1943 składa się z nast. członków:

Prezes: Osyp KUZMYCZ ✓	Adminstr. lokalu: CYCYK ✓
VPrezes: I. BILYJ ✓	Kom. Rew.: ks. Ipatij MAJKA ✓
Sekr.: Iwan MITREGA ✓	Michajło DANYŁYSZYN ✓
Zast. Sekr.: D. HULKA ✓	S. HORYNEC ✓
Skarbnik: KUTIANSKIJ ✓	
Zast. " : J. MUDRYJ ✓	Członkowie Sądu wewn:
Radni: D. SZUPIAT	T. DROED
I. MISZAK	ŁAWRYCZENKO
E. HELNER ✓	T. BURAK
W. BOHUN ✓	DROBNYCIA
S. MATURA ✓	P. FREJ ✓

Walne Zebr. przewodniczył M. DANYŁYSZYN, ur. 19.XI.? w Tarnawasza? pow. Zydaczów, Polska. Przybył on do BA. w r. 1927 ~~XXXXXX~~ a w r. 1928 był założycielem gazety oficjalnej Proswity "Ukr. Słowo". Zarządzał on nią od 1934 do 1936.

19. "Ukr. Słowo" - nakład ok. 2.000 egz., wysyłane jest do wszystkich oddziałów Pr. Jest ono ani pro ani anty-nazist., jednak jest zdecydowanie anty-rosyjskie. Wydawca Osyp KUZMYCZ, prezes stow., ur. we Lwowie w r. 1905, przybył do BA w r. 1930. Pracował on w ~~pierw~~ w agencji okr. stanowiącej własność niej. holendra ZHAN i Juan JAKUBAITIS, litwina. Agencja ta zbankrutowała, a klienci jej ponieśli wielkie straty. To samo się stało i South American Express, San Martin 56, BA, gdzie K. ~~XXXXXX~~ pracował. Następnie. Iwan Mitrega, sekr. Pr. współpracuje przy wydawaniu gazety. Jest on nastawiony anty-polsko i jest ~~XXXXXX~~ uważany za przywódcę komunistów w łonie Pr.

20. W łonie Widr. i Prosw. istnieje organiz. terroryst. "SOKOŁ". Jest to wojsk. i sport. organ. Zorganizowana ona jest przez Omeljana SENYK-HRYBIWSKIEGO, który przybył do Arg. po zabójstwie płk. KONOWALCA. W r. 1938 połączył on ukr. wojsk. organizacje i SOKOŁA w całość, znaną pod nazwą ODWU (Org. Narodowej Odbudowy Ukrainy). Z in. znów źródła wiadomym jest, że głównym organizatorem jej był niej. Mykoła HRYCKIW czy GRISKIM, ukraińiec, ur. 17.XI.1906 w Dubce, pow. Horodenka, i który przybył do Arg. w r. 1930, przywożąc ze sobą ~~XXXXXX~~ polecenia tajnej organizacji na Ukrainie, które przedstawił przywódcom Proswity. Został on wysłany przez Sokoła na deltę ~~XXXXXX~~ Tigre, gdzie jest on na usługach nazistów.

Wszystko wskazuje na to, że członkowie ~~XXXXXX~~ SOKOŁA szczególnie zachęcali czł. Widr. do przenikania w szeregi PROSWITY i jej oddziałów i przekształcać je powoli na ośrodki terroryst., współpracujące z Niemcami.

21. Filje PROSWITY

Prow. BAires:

Berisso (Swift, Armour). Przywódca Michaił DIDUCH, ur. 1905, w Józkówce, pow. Bóbrka, Ukraina. Przybył do Arg. 1928 r. i był przykierownikiem Proswity i Sokół w Berisso od 1929 r. Jest on łącznikiem pomiędzy nazistami i ukr. w tym okręgu. Miał on zakład krawiecki, prz. ul. Progreso 4674 w Berisso, gdzie odbywały się częste zebrania. Tam też grupuje się sekcja żeńska ukr., której członkiniami są: BILSKA, DRALOWA, TELBEROWA, ŁUTCZAKOWA, ŁUCYKOWA, HORYSZNA, DZIDUCHOWA, LESKOWA, SOBENKOWA.

Dock Sud. Zebrania odbywają się w pensjonacie Iwana PENA, c. Ingeniero Huergo 1216, który jest łącznikiem z władzami centralnymi. Robotnicy pouczeni są, że Anglja i Sowiety wspólnie zwalczają niepodległość ukraińską.

V. Alsina. Przywódcy: Petro BREUS i Mykoła MISNYK.

Pineiro. Przywódcy nieznani.

Sarandi. Przywódcy: DETENYSZYN, NAUSMOLINSKI i PETRYSZYN.

22. Największe skupiska ukr. poza BA stanowią terytorja północne Republiki: Misiones, Chaco i Formosa. Proswita i Sokół mają tu swych przywódców: Dmytro ILNICKI, ur. 1902, zamiesz. stale w Azara (Tres Capones). Czynnym jest w Proswicie od 1933 r. Jest on w kontakcie z przywódcami Proswity w Paragwaju, Eljaszem E. PADUSZAK, Ayola 709, Asunción, Paragwaj.

Misiones:

Apostoles: Przywódca: Józef WARENYCIA, zamożny kupiec, reprezentant R.C.A., Victor, Goodyear, Pan-Am, Palmero Brewery, Bilz. Syn jego, Mirosław, jest dentystą, stoi na czele młodzieży ukr. w tem mieście. Głównym łącznikiem ~~z~~ z miejsc. nazistami jest Antoni GLINKA, ur. 1899 Bortnikach, w Arg. zamieszkuje od r. 1901.

Tres Capones, zw. Concepción de la Cierra, ~~odległa od Urugwaju~~ poprzez rzekę Urugwaj, od strony Brazylji. Przywódcy: D. BRIJSKI, ur. w Denysowie, pow. Tarnopol, przybył do Arg. w r. 1911, zamieszkiwał w Apostoles ~~do~~ do r. 1943. Głównym łącznikiem był Włodzimierz GNATRUK ur. 1884 w Gaju Starobrodskim. Przybył on do Argentyny w r. 1909, był on rolnikiem, uprawiającym herbatę i nasienie herbaty.

Są również oddziały Pr. w Azara, San José, Bompland, Villa Venecia, Cerro Cora, Picada Galiciana, Florentino Ameghino.

Chaco:

Las Brenas: przywódca Fryderyk BUCHHOLZ, średnio zamożny, właściciel majątku ziemsk., odległego o 3 mile od stacji Charata. Pomaga mu Jakób i Jan SLIPANSKI i niej. TARCZUK, który jest nominalnym prezesem Prosw. miejscowej.

Saenz Pena: Jednym z przywódców jest Iłeksa DIZAK, ur. 1902 w Humujskiej, Strumikowa, Przybył do Arg. w 1927, zamieszkiwał w Santa Fé do 1934 r. Inni członkowie czynni: Jermołaj KOWALCZUK i RENAK ~~z~~ (czech)

Velez Sarsfield: Przywódca - Zacharjusz DURKO, ur. 1909 w Kru-
taiv (?), pow. Krzemieniec; przybył do Arg. w r. 1931.

Istnieją również filje Pr. w Villa Angela, Pampa del Infierno
i w Villa Berthet.

Villa Angela: organizator Iwan SAWCZUK, płatny przez Niemców.
Przywódcy: BALUK, KOTELNIK, MATEJCZUK, HUPAŁO i MALANCZUK.

Ter. Formoza:

Ibarreta: miejscowy przywódca - Wasyl DAWIDCZUK, ur. w Uhrynku
pow. Łuck, Wołyń. Przybył do Arg. w r. 1925, przebywał w Paragwaju do
r. 1934.

Prow. Santa Fé:

Rosario: Józef WUDKIEWICZ, b. wydawca "Ukr. Słowa", zamiesz-
k. na Saladillo, oraz HADEBORN, zamiesz- przy Blvd Orono, są przywódcami
na tut. terenie. Pedro CHANDOGA i Pedro WYRSTA (Saladillo) - agenc-
i szpieczy portowi.

Santa Fé: szpieczy portowi: Filip PADUN, PAWZYK i Miguel BERKI-
TA.

San Carlos: przywódca - Iwan KORAL.

Prow. Cordoba:

Jakób FRANZ, niem. pastor, nauczyciel w kolegium Najśw. Serca
w Marcos Suarez, FCCA, zorganizował ukraińców w Cordoba. Pomagał mu
w tem niej. ECKEL. Obaj są nazistami. Przywódcy ukr.: Iwan HOŁOWACKI,
Miguel HRYCYSZYN, Miguel MENSZ, Miguel CUP, Nikifor PLASINCZUK, And-
res BEREZIUK, MONASTYRSKI. Kierownikiem "Sokoła" jest Matwój GAŁU-
SZKA, La Falda, ur. 1909 w Wetlinie (?), przybył do Arg. w r. 1929.
Jest on korespondentem "Ukr. Słowa".

HOŁOWACKI jest właśc. domu przy Diagonal Norte 298, Firpo, Cor-
doba; tam odbywają się zebrania; dom ten odwiedzają marynarze z Graf
Spee.

Prow. Tucuman:

Przywódca Iwan SAWCZUK, płatny agent niem., który zajmował się
organizacją ruchu ukr. na północy Arg.

Prow. Santiago de Estero:

Na kol. Dora istnieje grupa ukr., ale nie jest nic wiadomem o
jej działalności.

Ter. Chubut:

Przebywa tu 8 do 10 tys. ukr., głównie wśród kopalni nafty na
terenie Comodoro Rivadavia, jednak mało co wiadomem jest o ich dzia-
łalności i kierunkach polit. Większość z nich są to komuniści.

23. Pojęcie pewne o dążeniach nacjonalistów ukr. daje oświadczenie niej. Józefa BURBAN (4.I.1944), właściciela sklepu elektr. przy ul. Olazabal 5658, Baires: "Jeśli Hitler przegra wojnę, nazi-faszyzm nie pogodzi się z pogrzebaniem swych idei przewodnich. Proswita zawsze będzie związana z tym ruchem, dopóki ruch ten dominuje (przeważa). Demokracja jest formą rządu, której brak różnic socjalnych (?) i która musi doprowadzić świat do komunizmu".

24. Odkąd Arg. zerwała stos. z Osią, zaszła pewna pozorna zmiana w ustosunkowaniu się Pr. Mówi się, że SOKOŁ, łączący Pr. z Widr. z nazistami, nie stracił swej łączności z nazizmem. Wielu z dawnych anty-rosyjsko nastawionych członków, wystąpiło, z powodu swych sympatji dla Rosji i swych uczuć dumy z racji zwycięstw rosyjskich. Grupa Hetmana SKOROPADKIEGO została kompletnie rozwiązana, z wyjątkiem grona nielicznego oficerów (b. rosyjskich), którzy nie mają posłuchu w masach. Jedynym źródłem niebezpieczeństwa dla Aljantów w chwili obecnej jest zorganizowana grupa sabotażowa płatnych agentów i szpiegów portowych, pracująca pod kierownictwem niemieckim. >